

Ammatillisista perustutkinnoista työelämään – Arviointi työllistymisen tukemisesta sekä urasuunnittelu- ja työelämävalmiuksista

7.1 Koulutuksen järjestäjät

Koulutuksen järjestäjiltä kysyttiin avoimella kysymyksellä, mitä ammatillisessa koulutuksessa tulisi kehittää tai tehdä toisin, jotta opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia voitaisiin paremmin edistää perustutkintokoulutuksen aikana. Kysymykseen vastasi 76 järjestäjä.

Osassa vastauksista mainittiin useampi kehittämistarve. Yhteensä mainintoja oli 132 ja ne luokiteltiin taulukon 19 mukaisesti.

TAULUKKO 19. Koulutuksen järjestäjien esiin nostamat kehittämiskohteet opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksien edistämiseksi perustutkintokoulutuksessa

Kehittämiskohde	Osuus maininnoista (%)	Mainintojen määrä (n)
<p>Työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja oppisopimusmahdollisuuksien kehittäminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perustaidot oppilaitoksessa, työpaikalla oppimisen lisääminen vaiheittain. • Oppisopimuskoulutuksen lisääminen ja kehittäminen. • Koulutusopimus opintojen alussa, oppisopimus loppuvaiheessa. • Opiskelijoiden ohjaaminen työllistäviin työpaikkoihin ja työelämään tutustumisjaksot ilman työkokemusta oleville. • Ohjauksen ja tuen vahvistaminen työpaikoilla (esim. opettajien käynnit, työpaikkaohjaajien koulutus). • Työpaikkojen sitouttamisen parantaminen (esim. ohjauspalkkiot, palkkatuet). 	28,8	38
<p>Yhteistyön kehittäminen työelämän ja työllisyyspalvelujen kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työelämäkumppanuuksien vahvistaminen ja uusien mallien kokeileminen. • Opettajien työelämäjaksojen lisääminen sekä tilojen, laitteiden ja oppimisympäristöjen yhteiskäytön laajentaminen. • Koulutustarjonnan kehittäminen vastaamaan työelämän tarpeita. • Tiiviimpi yhteistyö työllisyyspalvelujen kanssa jo koulutuksen aikana. • Yhteisten ohjaus- ja valmennusmallien kehittäminen työllisyysalueiden kanssa. • Ajantasaisemman tiedon saaminen työllisyysalueilta koulutussuunnittelun tueksi. 	19,7	26
<p>Uraohjauksen vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uraohjausta koko opintojen ajan, ei vain loppuvaiheessa. • Työllistymisen näkökulma mukana kaikissa vaiheissa. 		

<ul style="list-style-type: none"> • Uraohjaus ja työllistymisen tuki ymmärrettävä koko oppilaitosyhteisön tehtäväksi; henkilöstön osaamisen vahvistaminen. • HOKS-ohjauksen selkeyttäminen ja yhteistyön tiivistäminen työllisyyspalvelujen kanssa. • Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet osa-alueen laajentaminen. 	18,9	25
Työelämävalmiuksien vahvistaminen <ul style="list-style-type: none"> • Taitojen ja asenteiden kehittäminen, jotka tukevat opintoihin sitoutumista ja työelämään siirtymistä. • Valmiuksien kehittäminen koko opintojen ajan. • Riittävien perustaitojen varmistaminen ennen työpaikalla oppimista. • Työnhaku- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. 	14,4	19
Enemmän tukea tarvitsevien työllistymisen edistäminen <ul style="list-style-type: none"> • Lisää tukea työelämässä oppimispaikkojen ja työpaikkojen löytämiseen. • Vastaanottavien työpaikkojen tukeminen. • Joustavampia ratkaisuja. • Kielitaidon vahvistaminen. 	12,9	17
Muut	5,3	7
Yhteensä	100,0	132

Koulutuksen järjestäjien mukaan **työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja oppisopimusmahdollisuuksien kehittäminen** parantaisivat opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia. Vastauksissa korostettiin mallia, jossa opintojen alkuvaiheessa painotetaan oppilaitoksessa hankittavia perustaitoja ja näiden karttuessa työpaikalla oppimisen osuutta lisätään vaiheittain.

- *Opiskelijoiden alan perustaitojen varmistaminen ennen työssäoppimista.*
- *Työelämässä oppimisen määrää tulee lisätä vaiheittain opiskelun ja osaamisen karttumisen edetessä.*
- *Studerandes utbildning fokuseras till skolan under de två första åren där efter ökas kontakten till yrkeslivet under det tredje året.*

Oppisopimuksia pidettiin vaikuttavana koulutusmuotona työllistymisen edistämässä, mutta työnantajia tulisi kannustaa solmimaan niitä nykyistä enemmän. Koulutus voidaan suorittaa kokonaan oppisopimuksella tai koulutussopimus ja oppisopimus voivat vuorotella opintojen aikana. Erityisesti opintojen loppuvaiheessa korostettiin oppisopimuskoulutuksen vahvistamista ja opiskelijoiden ohjaamista työssäoppimispaikkoihin, joihin on mahdollista työllistyä. Haasteiksi mainittiin kuitenkin oppisopimuskoulutuksen rajalliset mahdollisuudet alle 18-vuotiaille, liiallinen byrokraatia sekä 25 tunnin viikoittaisen työajan vaatimus.

- *Opintojen alussa tapahtuisi koulutussopimuksella ja loppuvaiheessa oppisopimuksella.*
- *Oppisopimuksen mahdollisuuksia tulisi kehittää entisestään. Omien koulutustemme osalta todellisuus on edelleen, että työnantajat eivät juuri tarjoa alle 18-vuotiaille mahdollisuutta oppisopimukseen.*
- *Oppisopimus ei ole riittävän joustava, vaan se törmää liian usein hyvin byrokraattisiin rakenteisiin etenkin julkisella sektorilla.*
- *Voisiko oppisopimuksen 25 tunnin viikko tuntivaatimusta alentaa.*

Monilla opiskelijoilla ei ole ammatilliseen koulutukseen tullessaan aiempaa työkokemusta tai kontakteja työelämään. Tästä syystä uusina työllistymistä edistävinä toimintamuotoina ehdotettiin opintojen alkuvaiheeseen sijoitettavia matalan kynnyksen työelämään tutustumisjaksoja, joiden avulla opiskelijat voisivat perehtyä oman alansa työtehtäviin, oppia työelämän pelisääntöjä ja vahvistaa valmiuksiaan siirtyä myöhemmin pidempiin työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksoihin.

- *Opintojen alussa olisi voisi olla uuden tyyppinen ammattialan työelämään tutustuttava ja perehdyttävä jakso osana henkilökohtaistamista ja myöhemmin ammattitaitoa hankkivat ja syventäviä jaksoja, joissa myös osaamista osoitetaan työpaikalla.*
- *Ammatillisessa koulutuksessa voisi olla myös TET-käytäntö, joka madaltaa kynnystä lähteä työelämään tutustumaan. Esimerkiksi 2-4 viikon matalan kynnyksen työelämään tutustumisjakso mieluiten oman alan yritykseen. Pääasia on, että opitaan työelämätaitoja ja työelämän pelisääntöjä.*

Muita työpaikalla tapahtuvan oppimisen kehittämiseen liittyviä ehdotuksia olivat ohjauksen ja tuen vahvistaminen niin opettajien työpaikkakäytien kuin työpaikkaohjaajien koulutuksen avulla. Lisäksi nähtiin tärkeänä, että työelämällä olisi riittävät resurssit ja motivaatio opiskelijoiden ohjaamiseen, mikä voisi tarkoittaa esimerkiksi palkkiota ohjaamisesta tai palkkatukea pienyrityksille vastavalmistuneen työllistämiseen.

Koulutuksen järjestäjät korostivat myös **yhteistyön kehittämistä työelämän ja työllisyyspalvelujen kanssa** keskeisenä tekijänä opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksien parantamisessa. Työelämäyhteistyön kehittäminen tarkoitti muun muassa kumppanuuksien vahvistamista, uusien toimintamallien kokeilemistä, koulutustarjonnan kehittämistä työelämän tarpeisiin, opettajien työelämäjaksojen lisäämistä sekä tilojen ja laitteiden laajempaa yhteiskäyttöä koulutuksen ja työelämän välillä.

- *Årliga samarbetsavtal med arbetslivet.*
- *Tiiviimpää yhteistyötä työelämän kanssa ja rohkeampia kokeiluja erilaisiin malleihin.*
- *Koulutus- ja opintotarjonnan vastaaminen työvoiman tarpeita.*
- *Opettajat tarvitsevat enemmän mahdollisuuksia oman osaamisen ja samalla myös verkostojen kehittämiseen - työelämäjaksoja toteutuu hyvin vähän nykyisellään.*
- *Koulutuksen järjestäjien ja työnantajien yhteistyön lisääminen esim. tilojen ja laitteiden käytössä.*

Työllisyyspalvelujen kanssa tehtävässä yhteistyössä korostettiin tarvetta vahvistaa yhteisiä toimintamalleja opiskelijoiden työllistymisen tueksi. Tärkeänä pidettiin yhteistyön tiivistämistä myös koulutuksen aikana, ei vain opintojen loppuvaiheessa. Lisäksi toivottiin ajantasaisempaa tietoa koulutussuunnittelun tueksi.

- *Vahvemman yhteistyön kehittäminen alueen työllisyyspalvelun kanssa jo koulutuksen aikana heikommin työllistyvillä aloilla.*
- *Hyvän ja tuloksekkaan yhteistyön jatkaminen uusien työllisyysalueiden kanssa. Valmistellaan ja kehitetään yhdessä opiskelijoiden työllistymistä edistäviä yhteistyö- ja valmennusmalleja.*
- *Työllisyysalueelta tuleva tieto voisi olla oikea-aikaisempaa koulutussuunnittelun kehittämisen kannalta.*

Uraohjauksen vahvistaminen nähtiin tärkeänä keinona edistää opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia. Uraohjaus käynnistyy jo peruskoulussa, jossa opiskelijoita ohjataan jatkokoulutusvalintoihin. Ammatillisessa koulutuksessa ohjauksen tulisi jakautua tasaisemmin koko opintojen ajalle eikä painottua pelkästään alku- tai loppuvaiheeseen. Työllistymisen näkökulman tulisi olla mukana jokaisessa vaiheessa. Tämä edellyttää sitä, että uraohjaus ja opiskelijoiden tukeminen työllistymisessä ymmärretään koko oppilaitosyhteisön tehtävänä ja jaettuna ohjausvastuuna. Opetushenkilöstön uraohjausosaamista tulisi vahvistaa. Lisäksi korostettiin HOKS-ohjauksen selkeyttämistä ja työllistymispalvelujen kanssa tapahtuvan yhteistyön tehostamista. Vastauksissa ehdotettiin myös, että perustutkintojen perusteissa olevan opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet -osa-alueen laajuutta tulisi kasvattaa.

- *Urasuunnittelun vahvempi käynnistäminen jo heti opintojen alkuvaiheessa.*
- *Uraohjauksen todellinen toteuttaminen työllistymisen näkökulmasta.*
- *Edistetään työllistymismahdollisuuksia koko opiskelun aikana, ei pelkästään painottuen valmistumisvaiheeseen.*
- *Kaikkien perustutkinto-opiskelijoiden kohdalla tulisi kehittää opintojen päättövaiheen ohjausmalli TE-palveluiden kanssa.*
- *Opiskelu- ja urasuunnittelukurssi tulisi olla osaamispisteiltään suurempi, jolloin siihen voisi resursoida enemmän aikaa ja joka vietäisiin läpi koko opintojen aikana.*

Uraohjauksen kehittämisen ohella järjestäjät painottivat **työelämävalmiuksien vahvistamista**. Ammatillisen substanssiosaamisen lisäksi opiskelijoille tulisi tarjota taitoja ja asenteita, jotka tukevat opintoihin sitoutumista sekä työelämään siirtymistä ja siellä toimimista. Valmiuksia tulisi vahvistaa koko opintojen ajan. Tähän sisältyvät muun muassa perustaitojen varmistaminen ennen työpaikalla oppimista, työnhaku- ja vuorovaikutustaidot sekä käytännön taidot, kuten oman osaamisen esittely ja työhakemuksen ja CV:n laadinta. Lisäksi ehdotettiin konkreettisten mallien luomista, jotka helpottavat opiskelijoiden yhteydenottoa työnantajiin ja tukevat työelämäkontaktien syntymistä jo opintojen aikana.

- *Opiskelijoiden työelämävalmiuksia on lisättävä substanssiosaamisen lisäksi.*
- *Opiskelijoiden työelämävalmiuksia pitää kehittää koko opiskelujen ajan.*
- *Vuorovaikutustaitojen opetuksen lisääminen myös tukisi työllistymistä.*
- *Olisi kehitettävä konkreettista tukea ja malleja siihen, miten nuori opiskelija ottaa yhteyttä työnantajaan. Työnantajien mukanaolo opetuksessa madaltaa opiskelijan kynnystä ottaa yhteyttä.*

Osa koulutuksen järjestäjistä nosti esiin kehittämistarpeita **enemmän tukea tarvitsevien työllistymisen edistämiseen**. Tukea tulisi vahvistaa niille opiskelijoille, joiden työllistymismahdollisuudet ovat keskimääräistä heikkomat. Erityisen ja vaativan erityisen tuen opiskelijoille toivottiin selkeämpiä käytäntöjä: enemmän ohjausta ja tukea työpaikkajaksojen aikana sekä apua työelämässä oppimispaikkojen ja työpaikkojen löytämisessä. Myös vastaanottavia työpaikkoja tulisi tukea esimerkiksi täsmätyökykyisten ohjauksessa ja työn räätälöinnissä. Lisäksi ehdotettiin joustavampia ratkaisuja, kuten mahdollisuutta suorittaa tutkinnon osia työpajatoiminnassa ilman ansiomenetyksiä. Maahanmuuttotaustaisten opiskelijoiden osalta painotettiin erityisesti kielitaidon tukemista sekä työpaikkaohjaajien kielitietoisuuden vahvistamista.

- *Erityisopiskelijoiden ja muunkielisten haasteet suurempia, heidän vahvempi tukeminen sekä esim. kielitaidon tukeminen.*
- *Förbättra förutsättningarna för studerande med invandrarbakgrund att placera sig i arbetslivet.*
- *Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työelämäjakson paikkojen löytäminen, heidän tukeminen työpaikkajaksoilla sekä työllistymisen tukeminen vaatii toimia.*
- *Selkeämpi toimintatapa/malli niille, joilla jo opiskeluvaiheessa tiedetään olevan haasteita työllistymisessä opintojen jälkeen.*

Muissa vastauksissa painotettiin tarvetta lisätä joustavuutta perustutkintojen rakenteisiin ja kehittää tutkinnon perusteita ketterämmin, jotta ne vastaisivat paremmin työelämän nopeasti muuttuviin osaamistarpeisiin. Lisäksi tuotiin esille, että ammatillisen koulutuksen rahoitusta tulisi lisätä ja kohdentaa niin, että se tukisi opetushenkilöstön työelämäyhteyksien vahvistamista, riittävää lähiopetusta sekä koulutusarjonnan suuntaamista siten, että se tukee opiskelijoiden työllistymistä.